

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ ΤΟΥ GEROLAMO LANDO

ΛΑΤΙΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΠΙ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ.

(1467 - 1474 ΚΑΙ 1486)

Εἰς τὸ ἐν Βενετία Museo Civico, Miscellanea, Codici Corner, N. 1211, εὐρίσκονται λατινιστὶ τὰ πεπραγμένα τῶν συνόδων τούτων. Εἶναι δὲ αἱ σύνοδοι αὗται μεγίστης σημασίας διὰ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ τὴν καθόλου ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν τῇ νήσῳ. Τὰς συνόδους ταύτας δὲν ἐγνώριζον φαίνεται, οὔτε ὁ Mansi οὔτε ὁ Corner, διότι δὲν κάμνουσι λόγον περὶ αὐτῶν.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κρήτης ἤρχετο εἰς πρώτην γραμμὴν ἐφ' ὄλων τῶν Βενετοκρατουμένων Ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ ὅτι ὁ πάπας ἐστήριζεν ἐπ' αὐτῆς μεγάλαν ἐλπίδα καὶ διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διὰ τὰ σχέδια αὐτοῦ περὶ κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ διὰ τὰς περαιτέρω σταυροφορίας. Ἡ Κρήτη καὶ ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κατάλληλος σταθμὸς δι' ὅλα τὰ παπικὰ σχέδια. Εἶχε λοιπὸν περὶ πολλοῦ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὴν καὶ τὸν Κλῆρον αὐτῆς καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης ἔφερε πολλάκις καὶ τὸν τίτλον τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἢ καὶ διωρίζετο πράγματι ὑπὸ τοῦ πάπα Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἢ Ἀλεξανδρείας καὶ Λεγάτος παπικὸς εἰς διαφόρους χώρας καὶ συνόδους. Ὡς τοιοῦτος εὐρίσκετο ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἰς ἀπ' εὐθείας σχέσεις μετὰ τοῦ πάπα καὶ συνεννοεῖτο μετ' αὐτοῦ εἰς κάθε ζήτημα ἦσαν δέ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οἱ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι Κρήτης, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὄργανα τῆς Προπαγάνδας Fide.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κρήτης ἐξησκεῖτο μεγάλη δραστηριότης. ὅπως διατηρεῖται ζωηρὸν τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν ἀποίκων Βενετῶν καὶ ὁ Κλῆρος κατέβαλλε μεγάλας πρὸς τοῦτο προσπάθειας, χωρὶς ἐν τούτοις ὁ ζῆλος οὗτος τῶν Ἀρχιεπισκόπων, οἱ ὁ Φαντίνος Βιλαρρέσος, ὁ Θωμᾶς Κονταρίνης, ὁ Ἀλέτζος Γριμάνης καὶ ἄλλοι δραστήριοι, νὰ δυνηθῶσι νὰ κρατήσωσι τὴν λατινικὴν θρησκείαν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς θὰ ἴδωμεν.

Πρὸς διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων, καὶ ἦσαν φαίνεται, πολλὰ τὰ κακῶς ἔχοντα, συνεχάλεσεν ὁ Γερόλαμος Λάντος τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος Ἐπαρχιακὰς Συνόδους. Τῶν συνόδων τούτων δίδωμεν κατ' ἀρχὰς περίληψιν, καὶ κατόπιν θὰ ἐξετάσωμεν ἐκτενέστερον τὰ θέματα μετὰ τὰ ὁποῖα ἠσχολήθησαν καὶ τὰς διατάξεις τὰς ὁποίας ἐξέδωκαν.

ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟΥ 1467, 1-5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ἡ σύνοδος αὕτη, ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ δύο, συνεκροτήθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Τίτου ἐν Ἡρακλείῳ. Εἰς αὐτὴν παρίσταντο 6 Ἐπίσκοποι ἐκ τῶν 11 Ἑλληνικῶν Ἐπισκοπῶν, τὰς ὁποίας κατέλαβον λατινοὶ ἐπίσκοποι ἐξ ἑθῆς ἐξ ἀρχῆς τῆς καταλήψεως τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Βενετῶν (1211), ἐκδιώξαντες τοὺς νομίμους Ἑλληνας ἐπισκόπους, παρίσταντο, λέγομεν, 6 καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, οἱ ἐξῆς:

Ἰωάννης	Ἐπίσκοπος	Μυλοποτάμου
Ἐμμανουήλ	»	Κισσάμου
Ἰωάννης	»	Ἱεραπέτρας
Ἰωάννης	»	Σητείας
Μάρκος	»	Ἀρχαδίας
Μάρκος	»	Χερρονήσου

Προεδύτερος Χ (ἐλλείπει τὸ ὄνομα), ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐπισκόπου Ἀγιάς Μιχαήλ: ἀπόντες οἱ,

Ἀλέξανδρος Κονταρίνης ἐπίσκοπος Καλαμώνος, ὅστις εὗρίσκετο ἐκτὸς τῆς νήσου καὶ τοῦ ὁποίου ὁ βικάριος ἐπέβαλεν ἀσθένειαν, ἐδήλωσεν ὅμως δι' ἐπιστολῆς του ὅτι θὰ ἀπεδέχετο τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου. Ἐπίσης ἐν παρίστατο ὁ ἐπίσκοπος Ἀρλου, διότι ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀπὸ πολλοῦ ἐστειρέτο ποιμένος καὶ ὁ ἐπίσκοπος Cytharidense¹, ἐπισκοπὴ ἐπὶ πολλοῦ χηρεύουσα καὶ ἡ ὁποία ὑπάγεται εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν.

Πλὴν τῶν ἐπισκόπων συνήλθον ἑμοῦ καὶ πολλοὶ βαθμοφόροι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, decanis, prepositis, cantoribus, thesaurariis, archidiaconis, canonicis, sacerdotibus, clericis, abbatibus, obrioribus e religiosis monasterium, o papatibus, e clericis grecis.

Ἡ σύνοδος συνεκλήθη δι' ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς τοῦ Λάντου, φερούσης ἡμερομηνίαν 1 Σεπτεμβρίου 1467, τρίτον ἔτος τῆς παπῶννης Παύλου τοῦ II, πρὸς τοὺς ἐπισκόπους καὶ βικαρίους τῶν ἐπισκοπῶν.

Τῇ ἀληθείᾳ ἦτο καθήκον ἡμῶν, ἔγραφεν ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἀπὸ ἐννέα ἡδὴ ἔτη, κατὰ τὰ ὁποία ἀναξίως προκαθήμεθα τῆς Ἀγίας ταύτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν ἡμετέραν ἐπαρχίαν, ὅπως, ἂν κατὰ τύχην, ἔχωσιν εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν ταύτην ζιζάνια, ἐκριζώσωμεν αὐτὰ καὶ ἀποκόψωμεν τὰ περιττὰ καὶ σπείρωμεν τὸν καλὸν τοῦ Κυρίου σπόρον, ἀλλὰ δὲν ἡδυνή-

1. Πρόκειται πάντως περὶ τῆς ἐπισκοπῆς Κυθήρων, ὑπαγομένης τότε εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κρήτης ἢ περὶ τινος τῶν ἐφημέρων ἐκείνων Ἐπισκοπῶν τὰς ὁποίας ἴδρυσεν ὁ πάπας Κλήμης καὶ αἱ ὁλοῖαι συνεχωνεύθησαν κατόπι μετ' ἄλλων Ἐπισκοπῶν.

θημεν νὰ τὸ πράξωμεν ἔνεκεν διαφορῶν λόγων, καθυστερήσαντες αὐτῶν καὶ ἀπέναντι ὑμῶν καὶ ἀπέναντι τῆς Γαληνοτάτης. Νῦν δέ, δοθείσης εὐκαιρίας, εἶχομεν ἀποφασίσῃ νὰ ἐπισκεφθῶμεν ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, ἀπέσχασμεν ὁμως τοῦτου, ἵνα μὴ ἐπιβαρύνωμεν τὰς ἐκκλησίας ὑμῶν, αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται τόσα βάρη, ἔνεκεν τοῦ κατὰ τῶν Τούρκων πολέμου.

Ὅστω δικαιολογεῖται ὁ Λάντος, διότι ἐπὶ ἑννέα ἔτη δὲν ἐπεσκέφθη τὴν ἐπαρχίαν του. Οἱ Προβλεπταὶ τῆς νήσου παρεπανοῦντο καὶ ἔγραφον πρὸς τὴν Γερουσίαν διὰ τὴν κατὰ μακρὰ διαστήματα χηρείαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐπισκοπῶν καὶ τὴν ἀπουσίαν τῶν ἐπισκόπων, ἀποδίδουσι δὲ τὴν κατάπτωσιν τῆς λατινικῆς θρησκείας ἐν Κρήτῃ καὶ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἐκλατινισμοῦ τῶν Ἰθαγενῶν εἰς τὴν ἀπουσίαν ταύτην καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν, εἰς τὰς ὁποίας νὰ παρασκευάζωνται ἐπὶ μακρὴν καὶ λαμβάνουσι τὴν ἀπαιτουμένην ἐκκλησιαστικὴν μόρφωσιν οἱ μέλλοντες νὰ ἱερωθῶσιν.

Ἄντὶ τῆς προσωπικῆς ἡμῶν ἐπισκέψεως, ἐξακολουθεῖ ὁ Λάντος, πρὸς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, διὰ τὸν ἄνω σκοπὸν, ἀπεφασίσαμεν νὰ συγκαλέσωμεν ὄλους ὑμᾶς, τοὺς παρ' ἡμῶν ἔξαρτωμένους πατέρας καὶ τοὺς βικαρίους τῶν ἀπουσιαζόντων καὶ τοὺς ἄλλους κληρικούς, ἵνα ὁμοῦ σκεφθῶμεν εὐρέως καὶ ἐπισταμένως περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ ὄφελος τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν ταύτης. Ὅθεν διατάσσομεν ὑμᾶς, ἐν ὑπακοῇ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως ἐγκαταλείψητε πᾶσαν ἄλλην ἀσχολίαν καὶ παρευρεθῆτε τὴν πρωτὴν τῆς πρώτης Ὀκτωβρίου εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, κατὰ τὴν ὁρίαν, μετὰ τὴν τέλει τῆς θείας λειτουργίας μεθ' ὑμῶν καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων καὶ τοῦ κλήρου θὰ ἀρχίσωμεν τὴν πρώτην συνεδριάσιν καὶ θὰ ἐξετάσωμεν τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα θὰ παρουσιάσετε . . . Δείον λοιπὸν νὰ παρουσιασθῆτε καλῶς πληροφορημένοι καὶ παρασκευασμένοι περὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκκλησιῶν ὑμῶν. Πληροφρήσατε δὲ ἐκ μέρους ἡμῶν καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ ἡγουμένους καὶ τοὺς παπᾶδες καὶ κληρικούς Ἑλλήνας, ὅπως καὶ αὐτοὶ μὴ ἀμελήσωσι νὰ παρευρεθῶσι εἰς τὴν σύνοδον . . . θὰ εἰδοθεὶ αὐτῶ παρόντες καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν Πάτρωνος Τίτου, ἡ ὁποία, ὡς καλῶς γνωρίζετε, μετετέθη κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἀποστολικῆς Ἐβρας, εἰς τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ ἰδίου μηνός, διὰ περισσοτέραν εὐκολίαν καὶ μεγαλειτέραν συρροὴν κόσμου.

Συναθροισθέντες ἡμεῖς οἱ ἀνωτέρω, λέγει ὁ Λάντος, τὴν 1 Ὀκτωβρίου, ἡμέραν τοῦ Πάτρωνος ἡμῶν Ἁγίου Τίτου, ἐγὼ μὲν με ποντιφικὰ ἄμφια καὶ μανδύον καὶ μίτραν χρυσοῦν, οἱ δὲ λοιποὶ πατέρες ἐπίσκοποι μὲ τὰ ἀρχιερατικὰ τῶν καὶ μίτραν λευκὴν, ἐτελέσαμεν τὴν θείαν λειτουργίαν, ψάλλοντες κατ' αὐτὴν τὰ ἀντίφωνα, τὰς λιτανίας καὶ εὐαγγέλια καὶ εὐχὰς τὰς εἰθισμένας καὶ ἐπικαλοσθέντες τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἰργάσθημεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ εἰς 3 συνεδριάσεις, τὴν 1 τὴν

ὁ καὶ τὴν 5 Ὀκτωβρίου καὶ ἐξετάσαμεν ὅλα τὰ ζητήματα, τὰ ἐνδιαφέροντα τὴν ἐκκλησίαν καὶ τέλος ἀνεγνώσαμεν τὰς ἀποφάσεις τῶν προκατόχων ἡμῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπεφέραμεν τὰς ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων ἀναγκαίως καταστάσας μεταβολάς. Κατετάξαμεν δὲ καθ' ἕλην μὲ ἐπιγραφὰς εἰς σειρὰς τὰ θέματα, κατὰ τὸ σύστημα τῶν προκατόχων ἡμῶν, οὕτως ὥστε, χωρὶς σύγχυσιν καὶ χωρὶς πολλὸν κόπον, νὰ εἶναι δυνατὸν εἰς πάντα μεταγενέστερον νὰ εὔρη τὰς ἀποφάσεις τῶν προκατόχων.

Ἐπιγραφὴ, (Σειρά, Rubrica) I,

Περὶ τελέσεως τῶν θεῶν Ἀκολουθιῶν καὶ λειτουργιῶν.

Ὁ Οὐρσος Δολφίνος, παρατηρεῖ ὅτι πρέπει νὰ μεταχειρίζονται πάντοτε εἰς τὰς λειτουργίας φρέσκαι ὄστιες. Λαμβάνονται μέτρα περὶ λειτουργίας καὶ μεταδόσεως τῆς θείας μεταλήψεως εἰς τοὺς ἀσθενεῖς.

Μάρκος Ἰουστινιάνης. Προτείνει νὰ ὑποχρεοῦνται οἱ κληρικοί, εἰ ἀπολαμβάνοντες ἐκκλησιαστικῶν ἐπιχορηγήσεων, νὰ τελῶσιν καθημερινῶς τὰς καθωρισμένας ἀκολουθίας.

Φαντίνος Βαλαρέσος. Παρατηρεῖ ὅτι αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι πρέπει νὰ τελῶνται καὶ ὑπὸ ὄλων ὁμοῦ τῶν κληρικῶν, τῶν τεταγμένων πρὸς τοῦτο, καὶ εἰς τὰς καθωρισμένας ὥρας καὶ μὲ εὐλάβειαν καὶ ὄχι νὰ πηγαινοέρχωνται ἄνω καὶ κάτω ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, φελλίζοντες συγκεχημένας καὶ ἀνοήτους λέξεις.

Φαντίνος Δάνδολος. Παρατηρεῖ ὅτι πρέπει νὰ τελῶνται ἀνελλιπῶς τὰ ἐκ κληροδοτημάτων διὰ τοὺς νεκροὺς μνημόσυνα καὶ λειτουργίαι.

Προτείνει νὰ μετατεθῆ εἰς ἄλλην ἡμέραν ἢ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Τίτου, διὰ νὰ ἑορτάζηται μεγαλοπρεπέστερον ὑπ' ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν τῆς νήσου, ἀντὶ τῆς 25 Αὐγούστου, ὁπότε εἶναι ὅλοι ἀπησχολημένοι μὲ τὴν τρυγητὸν τῶν σταφυλῶν.

Γερόλαμος Λάντος Ἀρχιεπίσκοπος. Διατάσσει νὰ μετατεθῆ ἡ ἑορτῇ τῆν 2 τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου.

Φαντίνος Βαλαρέσος. Προτείνει νὰ τεθῶσιν ἐκ νέου ἐν ἰσχύει προηγουμέναί τινες διατάξεις περὶ τοῦ κατωτέρου κλήρου. Προσέτι νὰ ληφθῶσι αὐστηρὰ μέτρα, ὥστε ὁ Ἅγιος Ἄρτος νὰ μὴ φυλάσσεται εἰς ρυπαρὰ μέρη, ἀλλ' εἰς καθαρὰς Ἁγίας Τραπεζὰς ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ναοῦ.

Γερόλαμος Λάντος Ἀρχιεπίσκοπος. Διατάσσει ὅπως ἕκαστος προϊστάμενος ἢ δικάριο: ὀφείλει νὰ ἐπισκέπτεται, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἔπαξ τοῦ μηνός, τὰς ἐκκλησίας τὰς εἰς αὐτὸν ἐμπειστευμένας.

Εἰς ἐκκλησίας πτωχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐν διαθέτουσι χρήματα πρὸς ἀγορὰν τῶν ἀναγκαϊούτων ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, δύνανται οἱ κληρικοί νὰ τελῶν τὰς ἀκολουθίας ὅλοι ὁμοῦ ἐν χορῷ.

Οἱ πρεσβύτεροι, οἱ ψάλται, οἱ προϊστάμενοι, οἱ θησαυροφύλακες καὶ ἀρχιδιάκονοι τῆς Μητροπόλεως καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν ἄλλων ἐκκλησιῶν, ὀφείλουσι νὰ ἐπιτελῶσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας ταύτας ἀνελλιπῶς τὰς εἰς αὐτοὺς ἀνατεθειμένας ὑπηρεσίας. Οἷτοι δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς βικαρίους τῶν ἐκκλησιῶν τούτων, ὅττις διετάσσουν αὐτοῖς πράγματα ἀντίθετα τῶν διατάξεων τούτων. Δέον μάλιστα, ἐξακολουθεῖ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, νὰ ἐπιστηθῇ ἢ προσοχῇ τῶν βικαρίων πρὸς τοῦτο καὶ νὰ ληφθῶσι μέτρα κατ' αὐτῶν, διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως.

Φαντίνος Δάνδολος. Ἐπειδὴ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια συνεδριάζουσιν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Μητροπόλεως, κατὰ τὴν ὥραν ὅπου τελοῦνται αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι, πρὸς διατάραξιν τῶν συνειδήσεων καὶ μέγα σκάνδαλον τῶν ἐκκλησιαζομένων, δέον νὰ συστηθῇ εἰς τοὺς βικαρίους, ὅπως παύσωσι νὰ συνεδριάζωσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἵνα δύνανται νὰ ἐπιτελῶνται αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι μετ' εὐλαθείας, χωρὶς θόρυβον, χωρὶς κραυγὰς καὶ ὕβρεις καὶ ἀνετεγκλήσεις τῶν δικηγόρων.

Γερόλαμος Λάντος Ἀρχιεπίσκοπος. Διατάσσει ὅπως οἱ προϊστάμενοι καὶ οἱ βικάριοι ὀφείλουσιν, ἐπὶ χρηματικῇ ποινῇ, νὰ κλείσωσι τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν διάβολον καὶ παύσωσι νὰ μεταβάλλωσι τὴν ἐκκλησίαν εἰς οἶκον συζητήσεων καὶ ὕβρεων καὶ ἀνετεγκλήσεων.

IIa Ἐπιγραφή.

Περὶ διαμονῆς τῶν κληρικῶν καὶ ἐπιμελείας, εὐκοσμίας καὶ εὐλαθείας αὐτῶν κατὰ τὰς ἱεράς ἀκολουθίας.

Οὔρσος Δολφίνος. Παρατήρηθ' ὅτι οἱ κληρικοὶ ὀφείλουσι νὰ μὴ ἀπουσιάζωσιν ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν, ἄνευ κανονικῆς ἀδείας τῶν προϊσταμένων των. Οἱ παραβάται τῆς διατάξεως ταύτης νὰ τιμωρῶνται διὰ χρηματικῶν ποινῶν.

Μάρκος Ἰουστινιάνης. Διακρίνει ἐκκλησίας μὲ λατινικὸν πλήρωμα καὶ ἐκκλησίας χωρὶς λατινικόν. Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων ἐκκλησιῶν πρέπει νὰ ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς κληρικοὺς ἡ ἀπουσία.

Προτείνει ὅπως οἱ κανονικοὶ, οἱ ὅποιοι ἀπολαμβάνουσιν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιχορηγήσεων ἢ κατέχωσιν ἐκκλησίας, χωρὶς λατινικὸν πλήρωμα, νὰ δύνανται νὰ διαμένωσι κατὰ τὴν ἀκόλουθον τάξιν:

Οἱ κανονικοὶ Σητείας, εἰς τὴν Σητείαν.

Οἱ τῆς Ἱεραπέτρας, εἰς Ἱεραπέτραν ἢ Ἡράκλειον ἢ Σητείαν.

Οἱ τοῦ Ἡρακλείου, εἰς Ἡράκλειον.

Οἱ τῆς Ἀρκαδίας καὶ Χερρονήσου, ἐκεῖ ἢ εἰς τὸ Ἡράκλειον.

Οἱ τοῦ Ἀρίσα καὶ Μυλοποτόμου, ἐκεῖ ἢ εἰς Ἡράκλειον ἢ Ρέθυμνον.

Οἱ Καλαμῶνος, εἰς Καλαμῶνα.

Οἱ Ἀγυιάς, εἰς Ἀγυιάν.

Οἱ Κισσάμου, εἰς Κισσαμὸν ἢ Ἀγυιάν.

Οὐδεὶς κανονικὸς νὰ ἀπολαμβάνῃ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιχορηγήσεων,
 ἂν δὲν παρίσταται εἰς τὰς ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς ἀκολουθίας καὶ ἂν
 δὲν γνωρίζῃ καὶ δὲν τελῇ καὶ ὁ ἴδιος τὰς ἀκολουθίας.

Ἡ δεκάτη, τὴν ὅποιαν τὰ Ἐκκλησιαστικά Συμβούλια λαμβάνουσιν
 ἀπὸ τοῦ Δημοτικῶν Συμβούλιον, δὲν εἶναι ἐκκλησιαστικὴ ἐπιχορήγησις,
 ἀλλὰ καθημερινὴ ἀμοιβή. Ἄρα δεόν νὰ τυγχάνῃ αὕτη τῶν ὑπὸ τοῦ
 Νόμου ὀριζομένων προνομίων.

IIIη Ἐπιγραφή.

Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν κανονικῶν.

Μάρκος Ἰουστινιάνης. Προτείνει νὰ μὴ δύναται τις νὰ ὀνομασθῇ
 κανονικὸς, ἂν δὲν εἶναι ἡλικίας 14 ἐτῶν· ὁ δὲ Φαντίνος Βαλαρέσος
 ὑποστηρίζει τὴν ἡλικίαν 17 ἐτῶν.

IVη Ἐπιγραφή.

Περὶ προχειρίσεως εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης.

Μάρκος Ἰουστινιάνης καὶ Φαντίνος Βαλαρέσος. Ὅστις κανονικὸς
 ἀπολαμβάνει ἐκκλησιαστικῆς ἐπιχορηγήσεως, ὀφείλει νὰ χειροτονηθῇ
 ἐντὸς δύο ἐτῶν, ἀπὸ τῆς ἐπιχορηγήσεως, ἄλλως, δεόν νὰ στερηθῇ τοῦ
 προνομίου τοῦ κανονικοῦ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀπολαβῆς.

Vη Ἐπιγραφή.

Περὶ τῆς ζωῆς καὶ κοσμιότητος τῶν κληρικῶν.

Οὖρος Δολφίνος, Μάρκος Ἰουστινιάνης, Φαντίνος Βαλαρέσος,
 Φαντίνος Δάνδολος καὶ Γερολάμος Λάντος Ἀρχιεπίσκοπος. Ἀνέπτυξαν
 διαφόρους ἀπόψεις ἐπὶ τῆς ζωῆς, κοσμιότητος καὶ συμπεριφορᾶς τῶν
 κληρικῶν καὶ ἐλήφθησαν αἱ ἀκόλουθοι ἀποφάσεις:

Μέτρα διὰ τὴν ἐνδυμασίαν τῶν κληρικῶν καὶ διὰ τὸ ἐπικάλυμμα
 τῆς κεφαλῆς.

Οἱ κληρικοὶ δεόν νὰ ἐνδύωνται κοσμίως, νὰ μὴ φέρωσιν ἐνδύματα
 χρωματιστά, κόκκινα, κίτρινα, χρυσοειδῆ, πράσινα κλπ. Οὐδὲ ὑποδή-
 ματα χρυσοκέντητα ἢ μὲ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ κομβία. Ἀπαγορεύεται νὰ
 φέρωσι μακρὰν κόμη, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων κληρικῶν.

Διατάξεις ἐναντίον τῆς συνθηλας τοῦ νὰ συζῶσιν οἱ κληρικοὶ μετὰ
 παλλακίδων, αἱ ὅποσαι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δεόν νὰ ἀναθεματίζωνται.

Νὰ ἀφαιρῶνται αἱ ἐπιχορηγήσεις καὶ ἄλλαι ἀπολαβαὶ ἀπὸ τοῦς
 κληρικοὺς ἐκεῖνοιοι οἱ ὅποιοι συζῶσι μετὰ γυναικῶν παρανόμως ἢ ἔχουσι
 τέκνα παράνομα.

Ἀπαγόρευσις εἰς τοὺς κληρικοὺς νὰ συχνάζωσιν εἰς καπηλεῖα ἢ
 χαρτοπαικτικὸς οἶκους. Ἐπίσης ἀπαγορεύεται νὰ ἐξασκῶσι τὸ ἐμπόριον.

Ἀπαγορεύεται εἰς πάντας νὰ φέρωσι τὸ ἐνδύμα τοῦ πένθους πέραν

των ὀκτῶν ἡμερῶν, διότι τοῦτο εἶναι σημεῖον ὀλίγης πίστεως πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

Μέτρα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων παπάδων, οἱ ὅποιοι συνηθίζουσι νὰ μεταβαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν κραυγῇ καὶ εἶναι ἄσωτοι καὶ «καθολικεύουσι μόνοι μασκαρωμένοι».

Μέτρα ἐναντίον τῶν κανονικῶν καὶ ἄλλων κληρικῶν, εἰ ὅποιοι ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑπεράσπισιν δικῶν ἐν λαϊκοῖς δικαστηρίοις ἢ περιφέρονται φλυαροῦντες εἰς τὰ μαγαζιά καὶ ἀποθήκας τῶν λαϊκῶν.

VIIη Ἐπιγραφή.

Περὶ ξένων καὶ ἀποδήμων κληρικῶν, περιφερομένων χωρὶς κανονικὴν ἄδειαν τῶν προϊσταμένων των.

Περὶ καρπώσεως πολλῶν συγχρόνως ἐκκλησιαστικῶν ἀγαθῶν, ἐνοριῶν, κτημάτων κλπ.

Μάρκος Ἰουστινιάνης, Φαντίνος Βαλαρέσος καὶ Γερόλαμος Λάντος Ἀρχιεπίσκοπος.

Οἱ κανονικοὶ δύνανται νὰ κατέχωσι καὶ καρπῶνται συγχρόνως Ἑλληνικὰς ἐνορίας καὶ κτήματα καὶ Λατινικάς. Ἄλλ' ἐν τιαύτῃ περιπτώσει, ὀφείλουσι νὰ διαμένωσιν εἰς τὴν Λατινικὴν ἐνορίαν καὶ ἐκκλησίαν.

Ἀπαγορεύεται εἰς πάντας νὰ διασύρωσιν ἐκκλησιαστικὸν ἐνώπιον τῶν λαϊκῶν δικαστηρίων.

VIIIη Ἐπιγραφή.

Οὔρσος Δολφίνος καὶ Φαντίνος Βαλαρέσος.

Περὶ τῶν ἐν ἀναμονῇ ἐκκλησιαστικῶν ἀπολαδῶν, καταλήψεως ἐκκλησιαστικοῦ ὑπουργήματος, κανονικάτου κλπ.

VIIIη Ἐπιγραφή.

Περὶ ὑπακοῆς εἰς τοὺς ἀνωτέρους καὶ ἀρμοδίους.

Φαντίνος Βαλαρέσος καὶ Γερόλαμος Λάντος Ἀρχιεπίσκοπος.

Πάντες οἱ κληρικοὶ ὀφείλουσι νὰ ὑπακοίωσιν εἰς τοὺς ἀνωτέρους των καὶ τοὺς ἀρμοδίους καὶ νὰ ἐκτελῶσιν ἀσυζητήτως τὰς διαταγὰς των.

IXη Ἐπιγραφή.

Μάρκος Ἰουστινιάνης, Φαντίνος Βαλαρέσος καὶ Φαντίνος Δάνδολος.

Περὶ συστάσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν δικαρίων καὶ κανονικῶν.

Xη Ἐπιγραφή.

Μάρκος Ἰουστινιάνης καὶ Φαντίνος Βαλαρέσος.

Περὶ ὄρκου τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν, κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν.—τύπος τοῦ ὄρκου.

XIη Ἐπιγραφή.

Μάρκος Ἰουστινιάνης, Φαντίνος Βαλαρέσος καὶ Γερολάμος Λάντος Ἀρχιεπίσκοπος.

Περὶ ἐπισκευῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων, ἱερῶν σκευῶν, ἀμφίων κλπ.

XIIη Ἐπιγραφή.

Οὐρσος Δολφίνος καὶ Φαντίνος Βαλαρέσος.

Περὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων, σκευῶν, ἀπριερωμάτων κλπ.

Ἀπαγορεύεται ἀδυστηρῶς εἰς πάντα κληρικόν, ἀνώτερον ἢ κατώτερον, νὰ ἀπαλλοτριώσῃ ἢ ἐκχωρῇ τοιαύτας ἐκκλησιαστικὰς ἰδιοκτησίας.

XIIIη Ἐπιγραφή.

Μάρκος Ἰουστινιάνης, Φαντίνος Βαλαρέσος καὶ Φαντίνος Δάνδολος. Περὶ τῶν ἐνοικιαστηρίων.

XIVη Ἐπιγραφή.

Οὐρσος Δολφίνος καὶ Φαντίνος Βαλαρέσος.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατ' ἔτος καταγραφῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν κληρῶν ἀντικειμένων.

XVη Ἐπιγραφή.

Οὐρσος Δολφίνος, Μάρκος Ἰουστινιάνης καὶ Φαντίνος Βαλαρέσος.

Περὶ ἐξομολογητῶν καὶ πνευματικῶν.

XVIη Ἐπιγραφή.

Οὐρσος Δολφίνος καὶ Φαντίνος Βαλαρέσος.

Περὶ γάμων, ἐποχῆς καθ' ἣν δὲν ἐπιτρέπεται ἡ τέλεσις τοῦ γάμου. Περὶ διαζυγίων, τὰ ὅποια εἶναι συνήθη παρὰ τοῖς Ἕλλησι;

XVII Ἐπιγραφή.

Οὐρσος Δολφίνος καὶ Φαντίνος Βαλαρέσος.

Περὶ Ἐνταφιασμοῦ. Περὶ Λατίνων, οἱ ὅποιοι ἀλλάσσουσι θρησκείαν. Οὗτοι δέον νὰ ἀφορίζωνται καὶ νὰ μὴ τυγχάνουσιν ἐκκλησιαστικῆς ταφῆς, οὔτε παρὰ τῶν Ἑλλήνων, οὔτε παρὰ τῶν Λατίνων κληρικῶν.

Διατάξεις διὰ τὰς μοιρολογήτρας γυναίκας ἐν ταῖς κηδεύαις καὶ κατὰ τῶν ἐθίμων νὰ ἐνταφιάζωσι τοὺς νεκροὺς μὲ πολύτιμα ἐνδύματα, κοσμήματα κλπ.

XVIIIη Ἐπιγραφή.

Μάρκος Ἰουστινιάνης καὶ Φαντίνος Βαλαρέσος.

Περὶ Μοναζουσιῶν καὶ ἄλλων κληρικῶν προσώπων.

Αὗται εἶναι αἱ ἀποφάσεις καὶ διατάξεις τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τοῦ 1467, εἰς τὰς ὁποίας, ὡς λέγει ὁ Λάντος, κατέληξαν ὁμοφώνως, τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπινεύσει. Διὰ τὸ μὴ λησμονηθῶσι δὲ αὗται μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ ἐξ ἀμνημοσύνης τῶν ἀνθρώπων, ὑποχρεοῦνται ὁ βικάριος τῆς Μητροπόλεως, ἐπὶ ποινῇ, νὰ συναθροίσῃ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὴν πρώτην κυριακὴν ἐκάστου μηνός, ὄλους τοὺς ἀξιωματούχους, κανονικοὺς, ὑποκανονικοὺς καὶ λοιποὺς κληρικοὺς καὶ ἀναγινώσκει εἰς αὐτοὺς τὰς ἀποφάσεις ταύτας τῆς συνόδου, ἵνα οὗτοι γινώσκωσιν ὑπὸ ποίους κανόνας ὀφείλουσι νὰ ζῶσιν ἐν τῇ ἀμπέλω τοῦ Κυρίου.

Ὁ Λάντος ἔπειτα ἐνταῦθα εἰς ἐφαρμογὴν τὰς ἀποφάσεις τῆς Φλωρεντινῆς ψευδοσυνόδου καὶ συλλογίζεται οὕτω:

Ἐπειδὴ ὀφείλομεν νὰ τηρήσωμεν τὴν ~~ἰδίαν~~ στάσιν ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Λατίνων, καὶ διὰ τὸ μὴ καταπληθῶσι καὶ λησμονηθῶσι μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου αἱ ἀποφάσεις αὗται τῆς συνόδου, διὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἐξητάσθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς οἰκουμένης Φλωρεντινῆς συνόδου, μεταξὺ τῶν πατέρων τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης γλώττης, δηλαδὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων, χάριν καὶ τῆς θρησκευτικῆς εἰρήνης, ἀπεφασίσασμεν ὁμοφώνως ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, ὅπως ὁ Πρωτοπαπᾶς τῆς πόλεως ταύτης (Ἡρακλεῖου) ὑποχρεοῦται νὰ ἀναγινώσκῃ δημοσίᾳ εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Τίτου ἢ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, τὰς ἀποφάσεις καὶ διατάγματα τῆς Φλωρεντινῆς συνόδου, δύο φορὰς τοῦλάχιστον τὸ ἔτος, εἰς ἐποχὴν κ.θ' ἣν κρίνει οὗτος κατάλληλον, ἰδικιτέρως δὲ εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν ἐκκλησίας. Ὁ ἴδιος Πρωτοπαπᾶς καὶ οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι νὰ ἀναγινώσκωσι ταύτας τὴν πρώτην κυριακὴν ἐκάστου μηνός ὅπως ὁ λαός, διδασκόμενος οὕτω, περὶ τῶν ζητημάτων τῆς θρησκείας του, σωθῇ καὶ μὴ ἀπωλεσθῇ ἐκ τῆς ἀγνοίας.

Αἱ ἄνω διατάξεις ἐλήφθησαν ὁμοφώνως ὑπὸ τῆς συνόδου, κατὰ τὰς τρεῖς αὐτῆς συνεδριάσεις, τὴν 1, τὴν 3 καὶ τὴν 5 Ὀκτωβρίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Τίτου, παρισταμένου ἐμοῦ τοῦ Γερόλαμο Λάντο Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης.

Διατάσσομεν δὲ, μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς συνόδου, ὅπως αἱ διατάξεις αὗται γίνωσιν εὐσεβῶς παρὰ πάντων ἀποδεκταὶ καὶ τηρηθῶσιν ἀπαραβιάστως εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἡμῶν. Ὅθεν διατάσσομεν πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτωμένους προεστούς, ὅπως ἕκαστος φρονίτῃ, ἐντὸς τριῶν μηνῶν, νὰ λάβῃ ἀντίγραφον τῶν διατάξεων τούτων καὶ τὰς ἐφαρμόξῃ ἀνελλιπῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν του, ὡς τὸν μόνον Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης. Δηλοῦμεν, ἐν τούτοις, ὅτι ἕκαστος τῶν ἐπισκόπων εἶναι ἐλεύθερος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, νὰ δρῶσῃ ὁμοῦ μετὰ τοῦ συμβουλίου του, ὅ,τι νομίσει:

δικαιον καὶ ἰμμεν, τὸ ἔπιστον δὲν θὰ ἀντιτίθεται εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστολικούς Κανόνας καὶ τὰς διατάξεις τῆς συνόδου ταύτης.

Ὅθεν, ἂν τις ἐπιχειρήσῃ τι ἐναντίον τῶν διατάξεων τούτων, νὰ ἔχῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ τοῦ Πάτρωνος ἡμῶν Ἁγίου Τίτου.

Σωτήριον ἔτος 1467, τῆς τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Πατρὸς Παύλου τοῦ II παπασούνης ἔτος IV.

ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟΥ 1474, 3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Ἡ εἰσηγητικὴ τοῦ Λάντου διὰ τὴν σύνοδον ἀρχεται οὕτω :

Ἡμεῖς Γερόλαμος Λάντος Πατριάρχης Ἱ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης, ἐκ ποιμαντικῆ καὶ καθήκοντες, ἵνα ἐκρίζωσωμεν τὰς ἀκάνθας ἐκ τῆς ἀμπέλου τοῦ Κυρίου καὶ σπερωμεν τὸν καλὸν σπόρον, ἀπεφασίσαμεν, κατὰ τὰς συνθεσίας καὶ τὸ παράδειγμα τῶν προκατόχων, νὰ καλέσωμεν τὴν Ἐπορχιακὴν Σύνοδον εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν μας Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Τίτου ἐν Ἑρακλείῳ, εἰς τὴν εἶναι παρόντες οἱ ἀδελφοί :

Ἰωάννης	Ἐπίσκοπος	Μολδοπαύλου
Μ.	»	Ἀρκαδίας
Μ.	»	Χερρονήσου
Ἀλέξανδρος	»	Καλαμώνος
Φίλιππος	»	Ἄριου
Θωμᾶς	»	Κισσάμου

καὶ Φραγκίσκος Jordano, Ἐπίτροπος τοῦ Ἰωάννου, Ἐπισκόπου Ἱεραπέτρας, ἐμπειδιόμενος νὰ προσέλθῃ αὐτοπροσώπως ἐνεγενεν μεγάλου γήρατος. Ἐπίσης εἶναι παρόντες οἱ :

Ἰωάννης Ameliano τῆς Ἐκκλησίας Ἀγυιάς, βικάριος τοῦ Μιχαήλ, Ἐπισκόπου τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας.

Πέτρος Ρεῦφος, βικάριος Λέαντος, Ἐπισκόπου Σητείας. Τῶν δύο τελευταίων τούτων ἐπισκόπων ζώντων ἐν Ρώμῃ.

Ματθαῖος, Ἀρχιεπίσκοπος Χριστιανουπόλεως τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀββάς (commendatario) τῆς Ἐκκλησίας Σκαρπάθου.

καὶ Ἰάκωβος, Ἐπίσκοπος Μηλήτου τοῦ Αἰγαίουπελάγους, διαγόμενοι εἰς τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν δικαιοδοσίαν, προσελθόντες πρὸς σεβροτεράν ἐξέτασιν τῶν ζητημάτων καὶ μεγαλειτέρων κήρυκων ἀποφάσεων συναθροισθέντες καὶ πολυάρθμοι τιτλοῦχοι καὶ ἐκ τῶν Μοναστηρίων

1. Ὁ Γερόλαμος Λάντος φαίνεται ὅτι ἐγένετο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως περὶ τὰ τέλη τοῦ 1473, διότι τὴν 21 Δεκεμβρίου 1474, ἔγραψε . . . Ταῦτα ἐγένοντο τὸ ἔτος 1474, ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου τὴν 21 Δεκεμβρίου, ἔτος 3 τῆς παπασούνης Σήστου τοῦ IV καὶ ἔτος 1, τῆς ἡμετέρας Πατριαρχείας.

τῶν ὑπαρχόντων ἐν Κρήτῃ καὶ Πρωτοπαπάδες καὶ παπάδες Ἕλληνας, ἡμεῖς μὲ ποικιλικὰ καὶ χρυσὴν μίτραν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπίσκοποι μὲ ἀρχιερατικὰ καὶ λευκὴν μίτραν, μετὰ τὰς συνήθεις τελετὰς, συνήλθομεν τὴν 3, 4 καὶ 5 Νοεμβρίου καὶ ἐλάβομεν τὰς ἀποφάσεις, αἱ ὁποῖαι εἶεν νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἀνελλειπῶς. Εἰς τὴν σύνοδον παρίσταντο καὶ ὁ Ἀντώνιος Σικρέτος (Antonio Secretto) καὶ Βενάρδος Σαρακηνός (Bernardo Saraceno), γραμματεῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἵνα κρατῶσι τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων.

Τὰ θέματα μὲ τὰ ὁποῖα ἠσχολήθη ἡ σύνοδος αὕτη, ἦσαν :

Κατάταξις τῶν κληρικῶν, τίς νὰ προηγεῖται καὶ τίς νὰ ἔπεται κατὰ σειράν.— Ὑπηρεσία αὐτῶν.— Καθήκοντα κανονικῶν, θησαυροφυλάκων, ψαλτῶν, διδασκάλου τοῦ ὄργανου (organista) καὶ ἀρχιδιακόνου. Ὁ ἀρχιδιάκονος δεῖν νὰ ἔπεται τῶν κανονικῶν.

Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ τὰς ἄλλας ἐκκλησίας δὲν ἔψαλλον μετὰ τέχνης καὶ ἁρμονίας, προτείνει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Λάντος νὰ διορισθῶσι δύο ψάλται εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπικὴν Ἐκκλησίαν, μισθοῦμενοι καλῶς, οἱ ὁποῖοι νὰ γνωρίζωσι καλῶς τὴν τέχνην τῆς ψαλτικῆς. Ἡ σύνοδος ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ Λάντου.

Καὶ τὸ ὄργανον πρέπει νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετὰ καλοῦ ὄργανοπαίκτη, διὰ τὴν εὐπρέπειαν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τῶν λατίνων.

Τινὲς τῶν κανονικῶν τῆς Μητροπόλεως καὶ κληρικοὶ ἄλλων ἐκκλησιῶν δὲν γνωρίζουσιν οὕτε ἀπλῆν ἀνάγνωσιν. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προτείνει ὅτι, οἱ νεώτεροι κανονικοὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐπισκοπῶν, πρέπει νὰ σπουδάζωσι τὰ γράμματα τοῦλάχιστον δύο ἔτη καὶ διδῶσι κατ' ἔτος ἐξετάσεις. Ἡ πρότασις γίνεται δεκτὴ.

ΣΥΝΟΔΟΣ III 1486, 2 - 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γερόλαμος Λάντος προλογίζεται οὕτω τὴν σύγκλησιν τῆς συνόδου : Μὴ γενομένου δυνατοῦ, παρ' ὄλην τὴν ἐπιδεχθεῖσαν προθυμίαν, νὰ καλλιεργηθῇ ἡ ἄμπελος τοῦ Κυρίου ὅπως πρέπει, κατ' ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην, ὅπως προβλέψωμεν περὶ τῶν ἐν τῷ ἄμπελωνι τούτῳ ἀκανθῶν καὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἀξαναομένων κακῶν, ἀποφασίζομεν, ἡμεῖς Γερόλαμος, χάριτι θεῶ, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης, νὰ συγκαλέσωμεν τὴν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν ταύτην τοῦ Ἁγίου Τίτου ἐν Ἡρακλείῳ.

Εἰς τὴν σύνοδον ταύτην προσήλθοι οἱ σεβάσμιοι ἀδελφοί :

Μάρκος Ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας
Γερόλαμος » Ἱεραπέτρας

καὶ Ἰάκωβος, Μήλου τοποτηρητῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἐπισκόπου Καλαμώνος. Ὁ σεβάσμιος ἱερεὺς Γαβριὴλ Φαλιέρος, ἀντιπρόσωπος Ἰω-

άννου Φαλιέρου, τοποτηρητοῦ καὶ βικαρίου Ἀντωνίου, Ἐπισκόπου Ἁγίας. Οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι πάντες τῆς ἐπαρχίας ταύτης Κρήτης ἦσαν ἀπόντες, χωρὶς νὰ ἔχωσιν ἀφήση βικαρίους. Παρόντες ἐπίσης, ὁ ψάλτης, ὁ ἐπίτροπος, ὁ θησαυροφύλαξ, ὁ ἀρχιδιάκονος τῆς Μητροπόλεως καὶ οἱ πλείονες τῶν κανονικῶν ἄλλων τινῶν ἐκκλησιῶν, πολλοὶ ἱερεῖς καὶ κληρικοὶ τῶν Αὐγουστινιανῶν, Δομνικανῶν, Φραγκισκανῶν, ὁ τοποτηρητῆς τῆς Ἁγίας Μαρίας τῶν Σταυροφόρων, παπάδες Ἕλληνες καὶ ὁ πρύτανις τοῦ ὄρους Σινᾶ. Παρίστατο πρὸς τοῦτοις ὁ Ἀντώνιος Κάντα ἐκ Brescia, Συμβολαιογράφος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Αἱ συνεδριάσεις ἐγένοντο κατόπιν τῶν συνηθησμένων τελετῶν, τὴν 2, 5 καὶ τὴν 6 Ὀκτωβρίου 1486. Μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἐξητάσθη καὶ τὸ ζήτημα, περὶ τοῦ ἀν ἡ κέλις Ρεθύμνη καὶ ἡ περιοχὴ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Καλαμῶνος ἢ τὴν ἐπισκοπὴν Ἀρίου. Ἐπειδὴ ἀντιποιοῦνται ταύτης ἀμφοτέρωι οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι οὔτε παρόντες ἐν τῇ συνόδῳ, διορίζεται τοποτηρητῆς ὁ Δρ. Ἰάκωβος ἐπίσκοπος Μήλου ὅλου τοῦ διαμερίσματος Ρεθύμνης, ἦτοι τῶν ἐπισκοπῶν Καλαμῶνος, Ἀρίου καὶ Μυλοποτάμου, ἕως ὅτου ληφθῆ ἡ διαφορὰ.

Ἄλλα θέματα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἠσχολήθη ἡ σύνοδος εἶναι :

Ἄν οἱ Ἕλληνες ἱερεῖς δύνανται νὰ μεταλαμβάνωσι καὶ ἐνταφιάζωσι τοὺς λατίνους, ἔκει ἔνθα οὔτοι στεροῦνται λατίνων ἱερέων.

Ἐπειδὴ ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἀπουσιάζει ἐκ τῆς ἑδρας αὐτοῦ ὁ ἐπίσκοπος Σητείας, διορίζεται τοποτηρητῆς ὁ Ἱεραπίτρας ἐπίσκοπος.

Ἡ σύνοδος ἀναθέτει εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀντόνιον νὰ γράψῃ εἰς τὸν ὄρον καὶ τρόπον, καθ' ὃν οὗτος ἤθελε κρίνει κατάλληλον, εἰς τοὺς ἀπουσιάζοντας ἕξω τῆς νήσου ἐπισκόπους ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἑδρας τῶν.

Ἀποφάσεις περὶ γαιῶν τινῶν καὶ ἀμπέλων, τὰς ὁποίας καρποῦνται οἱ κανονικοὶ, χωρὶς νὰ ἔχωσι πρὸς τοῦτο δικαίωμα. Περὶ σκανδάλων τῶν Φραγκισκανῶν τοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως.

Μέτρα κατὰ τῶν λιτανιῶν τῶν Ἑλλήνων μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, διότι ἐδράττοντο τῆς εὐκαιρίας οἱ παπάδες νὰ ἐκτοξεύωσιν ἀναθεματισμοὺς ἐναντίον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τοὺς ἔβλαψαν εἰς κάτι ἢ τοὺς ἐκλεψαν κάτι.

Οἱ Πρωτοπαπάδες καὶ πρωτοψάλται νὰ μὴ δύνανται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἀναθεματίζωσι, χωρὶς ρητὴν ἄδειαν τοῦ Γενικοῦ Βικαρίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Νὰ μὴ γίνωνται δεκτὰ εἰς τὸ ἱερατεῖον τὰ παράνομα τέκνα τῶν ἱερέων, ἵνα κοπῶσιν οὕτω τὰ σκάνδαλα τὰ ἐκ τῶν παλλακίδων, μὲ τὰς ὁποίας συζοῦν οἱ κληρικοὶ εἰς μέγαν ἀριθμόν.

Διατάξεις περὶ γάμων καὶ διαζυγίων.

Διατάξεις ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων παπάδων, οἱ ὁποῖοι ἀναλαμβά-

νοῦσι τὰς Λατινικὰς ἐκκλησίας καὶ παρεκκλήσια, χωρὶς ἄδειαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἢ τοῦ βισαρίου του καὶ τῶν ἐκλαμπροτάτων πολιτικῶν Ἀρχῶν.

Διαταγή νὰ παρουσιασθῶσι, ἐντὸς δύο μηνῶν πάντες οἱ Ἕλληνες παπάδες εἰς ἐκάστην ἐπισκοπὴν καὶ ἐνώπιον τῶν ἐπισκόπων ἢ τῶν δικαρίων αὐτῶν, ἐξετάσῃ τοὺτους ὁ Πρωτοπαπᾶς ἂν εἶναι κανονικῶς χειροτονημένοι παπάδες ἢ ἂν ἔχωσι ἔγγραφον καὶ ἐπικυρωμένην ἄδειαν τοῦ ἱερατεῦεν καὶ ἂν κατέχωσιν ἐκκλησίαν τινὰ ἢ παρεκκλήσιον.

Ὅστις ἐξασκεῖ τὰ τοῦ ἱερατείου χωρὶς ἄδειαν, τιμωρεῖται καὶ ἀφορίζεται ὡς αἰρετικός.

Ὑπαγόρευσις εἰς τοὺς κατελλάνους νὰ εἰσέρχωνται, ἄνευ μεγάλης ἀνάγκης, εἰς τὰ γυναικεῖα Μοναστήρια.

Ταῦτα ἐγένοντο τῷ 1486, ἔτος δεῦτερον τῆς παπῶσύνης Ἰννοκεντίου VIII καὶ ἔτος δωδέκατον τῆς πατριαρχίας τοῦ Γερολάμου.

Ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ ἐξετάσωμεν ἐκτενέστερον τὰς συνόδους ταύτας καὶ θὰ ὀμιλήσωμεν περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καθόλου ζωῆς ἐν Κρήτῃ, πρὸς διαφώτισιν τῶν θεμάτων μὲ τὰ ὁποῖα ἠσχολήθησαν αἱ σύνοδοι αὗται καὶ τῶν ἀποφάσεων τὰς ὁποίας ἔλαβον.